

Právo EU a bezdůvodné obohacení

Pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ podle čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I je nezbytné vykládat autonomně, a to především s přihlédnutím k systematické a cílům tohoto nařízení. Uvedený pojem Soudní dvůr vnímá „jako nezávislý koncept, který se vztahuje na všechny žaloby, jež mají za cíl založit odpovědnost žalovaného a jež nesouvisí se smlouvou ve smyslu čl. 5 odst. 1“. Souběžné použití čl. 5 odst. 1 – podle něhož osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy – a čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I je v případě téhož nároku vyloučeno. Pojmu „delikt“ typově odpovídá nárok na náhradu škody, včetně nároku na odškodnění majetkové a nemajetkové újmy. „Kvazidelikt“ se od deliktu pak odlišuje tím, že ne vždy vyžaduje protiprávní jednání na straně žalovaného. Kvazideliktem ve smyslu nařízení Brusel I tak může být nárok z jednatelství bez příkazu nebo právě z bezdůvodného obohacení, a to za podmínky, že nesouvisí se smlouvou podle čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I.

Na rozdíl od základního pravidla obsaženého v čl. 2 odst. 1 však čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I neupravuje jen mezinárodní příslušnost, ale i příslušnost místní. To znamená, že příslušným soudem je v případě aplikace čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I „soud v místě, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ a pravidla místní příslušnosti zakotvená ve vnitrostátním právu se nepoužijí. Případný nedostatek místní příslušnosti se však řeší v souladu s prostředky její nápravy podle vnitrostátního práva, tj. v případě českého práva podle § 105 o. s. ř..

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 797/2013, ze dne 20.11.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) J. N., B., b) M. N., B., oba zastoupeni JUDr. P.U., advokátkou se sídlem B., proti žalovanému T. N., K., zastoupenému Mgr. M.B., advokátem se sídlem B., o zaplacení částky 12.160,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Blansku, pod sp. zn. 11 C 4/2012, o dovolání žalobců proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. 9. 2012, č. j. 37 Co 279/2012-53, tak, že usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. 9. 2012, č. j. 37 Co 279/2012-53, a usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 23. 5. 2012, č. j. 11 C 4/2012-42, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Blansku k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

A. Předchozí průběh řízení

Žalobci se žalobou podanou dne 13. 1. 2012 u Okresního soudu v Blansku domáhali po žalovaném zaplacení částky 12.160,- Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení. Uvedli, že společně se žalovaným jsou podílovými spoluvlastníky nemovitosti – budovy, postavené na pozemku parcel. č. 1000/6 v katastrálním území Ch. Žalobci mají ve společném jmění manželů ideální polovinu, zatímco žalovaný vlastní ideální čtvrtinu uvedené budovy. Pozemek parc. č. 1000/6 je pouze ve vlastnictví žalobců. Žalovaný jako spoluvlastník nemovitosti podle názoru žalobců neplní své povinnosti, zejména se nepodílí na nákladech souvisejících s předmětnou budovou. Mezi žalobci a žalovaným navíc nikdy nebyla uzavřena smlouva o nájmu pozemku, na kterém je budova postavena. Podle názoru žalobců užíváním jejich pozemku dochází na straně žalovaného k bezdůvodnému obohacení ve výši obvyklého nájemného. Žalobci proto žádají vydání bezdůvodného obohacení ve výši jedné

čtvrtiny všech nákladů, které na budovu vynaložili, a ve výši obvyklého nájemného za užívání pozemku.

Okresní soud v Blansku usnesením ze dne 23. 5. 2012, č. j. 11 C 4/2012-42, řízení zastavil, neboť dospěl k závěru, že není dána mezinárodní příslušnost českých soudů. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaný se dlouhodobě – a to i v době podání žaloby – zdržoval a zdržuje na území Spolkové republiky Německo. V době podání žaloby proto neměl na území ČR bydliště ve smyslu čl. 59 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“). Zároveň není dána zvláštní příslušnost českého soudu podle čl. 5 až 7 (tj. oddílu 2 kapitoly II) nařízení Brusel I a žalovaný rovněž nepřijal mezinárodní příslušnost českého soudu ve smyslu čl. 24 nařízení Brusel I.

K odvolání žalobců Krajský soud v Brně usnesením ze dne 5. 9. 2012, č. j. 37 Co 279/2012-53, usnesení soudu prvního stupně potvrdil, když shledal jeho věcnou správnost. Nad rámec odůvodnění soudu prvního stupně uvedl, že v projednávané věci se nejedná ani o výlučnou pravomoc ve smyslu čl. 22 nařízení Brusel I.

B. Dovolání

Proti usnesení odvolacího soudu podali žalobci dovolání, ve kterém namítali nesprávné právní posouzení [§ 241a odst. 2 písm. b) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“], jež podle jejich názoru spočívá v nesprávné aplikaci čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I. Domnívají se, že ačkoliv se žalovaný s ohledem na své zaměstnání zdržuje ve Spolkové republice Německo, bydliště má nadále na území ČR, o čemž svědčí jeho adresa uvedená ve veřejných rejstřících. Žalovaný je navíc státním občanem ČR a na území ČR je hlášen k trvalému pobytu. Dále namítali, že spor se týká vydání bezdůvodného obohacení, které se vztahuje k nemovitostem nacházejícím se na území ČR. Podle dovolatelů proto nelze akceptovat takovou interpretaci nařízení Brusel I, podle níž by o projednávané věci neměly rozhodovat české soudy.

Podáním ze dne 16. 9. 2013, označeným jako „doplnění skutkových tvrzení žaloby“, žalobci své dovolání nad rámec výše uvedeného dále doplnili.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

C. Přípustnost

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) s ohledem na čl. II odst. 7 zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s ohledem na skutečnost, že napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 5. 9. 2012, věc přezkoumal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve dvouměsíční lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnými osobami zastoupenými advokátkou, kterou bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), Nejvyšší soud shledal, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., neboť v předložené věci odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř.

Nejvyšší soud však v souladu s ustanovením § 242 odst. 4 o. s. ř. nepřihlížel k doplnění dovolání žalobců ze dne 16. 9. 2013, neboť bylo uskutečněno po uplynutí dvouměsíční lhůty k dovolání, která počala běžet dne 24. 9. 2012. Podání, kterým bylo dovolání doplněno, navíc nebylo sepsáno advokátem, notářem ani osobou, která má právnické vzdělání (§ 241 odst. 4 o. s. ř.).

D. Důvodnost

Podle čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.

Pojem „bydliště“ je tedy klíčovým pojmem pro určení základní příslušnosti podle nařízení Brusel I. Citované nařízení však v případě fyzických osob neobsahuje samostatnou definici tohoto pojmu. Podle čl. 59 odst. 1 nařízení Brusel I pro posouzení, zda má strana řízení bydliště na území členského státu, u jehož soudů byl podán návrh, použije soud své právo. V projednávané věci to znamená, že otázku, zda žalovaný má bydliště na území ČR, je třeba posoudit podle českého práva.

V českém civilním procesu se pod pojmem bydliště fyzické osoby rozumí „obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Bydlištěm je zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže tam také bydlí“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004). Pojem bydliště je přitom třeba odlišit od administrativního pojmu „trvalý pobyt“, jakož i od pojmu „obvyklý pobyt“, který je alternativně použit např. v čl. 5 odst. 2 nařízení Brusel I (srov. Šuk, P. in: David, L., Ištváněk, F. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1826-1827).

Za situace, kdy se podle skutkových zjištění soudů nižších stupňů žalovaný v době podání žaloby nezdržoval na území ČR, neboť již dlouhodobě – po několik let – bydlí a pracuje na území Spolkové republiky Německo, učinily soudy nižších stupňů správný závěr, že žalovaný nemá na území ČR bydliště ve smyslu nařízení Brusel I.

Nelze však již souhlasit s jejich závěrem, že není dána tzv. zvláštní příslušnost českého soudu podle oddílu 2 kapitoly II nařízení Brusel I, konkrétně podle čl. 5 odst. 3 tohoto nařízení. Uvedený článek stanoví, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

Oddíl 2 kapitoly II nařízení Brusel I upravuje příslušnost na výběr danou, která je pro žalobce alternativou k základní příslušnosti soudů členského státu, v němž se nachází bydliště žalovaného (srov. čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I). Uvedená zvláštní pravidla jsou založena na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem a na snaze usnadnit řádný výkon spravedlnosti (srov. bod 12 úvodních ustanovení nařízení Brusel I). Z povahy příslušnosti na výběr dané přitom vyplývá, že je věcí rozhodnutí žalobce, zda ji využije či nikoliv.

Soudní dvůr Evropské unie zároveň pravidla obsažená v oddílu 2 kapitoly II nařízení Brusel I pojímá jako výjimky ze základního pravidla stanoveného v čl. 2 odst. 1 tohoto nařízení. Podle ustálené judikatury Soudního dvora je proto třeba čl. 5 až 7 nařízení Brusel I interpretovat restriktivně, a to v tom smyslu, že neumožňují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané uvedeným nařízením (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 7. 2009, C-189/08, Zuid-Chemie BV proti Filippo's Mineralenfabriek NV/SA, odst.

20-22; nebo rozsudek ze dne 18. 7. 2013, C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frank Koot a Evergreen Investments BV, odst. 30-31).

Pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ podle čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I je rovněž nezbytné vykládat autonomně, a to především s přihlédnutím k systematickému a cílům tohoto nařízení (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 9. 1988, 189/87, Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co. a dalším, odst. 16; nebo rozsudek ze dne 25. 11. 2011, C-509/09 a C-161/10, eDate Advertising GmbH proti X a Olivier Martinez a Robert Martinez proti MGN Limited, odst. 38). Uvedený pojem tedy Soudní dvůr vnímá „jako nezávislý koncept, který se vztahuje na všechny žaloby, jež mají za cíl založit odpovědnost žalovaného a jež nesouvisejí se

smlouvou ve smyslu čl. 5 odst. 1“ (rozsudek Kalfelis výše, odst. 18). Jinými slovy, souběžné použití čl. 5 odst. 1 – podle něhož osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy – a čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I je v případě téhož nároku vyloučeno [srov. Mankowski, P. in: Magnus, U., Mankowski, P. (eds.), Brussels I Regulation. European Law Publishers, 2007, s. 184-186].

S ohledem na výše uvedené lze dovodit, že pojmu „delikt“ typově odpovídá nárok na náhradu škody, včetně nároku na odškodnění majetkové a nemajetkové újmy. „Kvazidelikt“ se od deliktu pak odlišuje tím, že ne vždy vyžaduje protiprávní jednání na straně žalovaného. Kvazideliktem ve smyslu nařízení Brusel I tak může být nárok z jednatelství bez příkazu nebo právě z bezdůvodného obohacení (srov. Simon, P. in: Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2903), a to za podmínky, že nesouvisí se smlouvou podle čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I.

Na rozdíl od základního pravidla obsaženého v čl. 2 odst. 1 však čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I neupravuje jen mezinárodní příslušnost, ale i příslušnost místní. To znamená, že příslušným soudem je v případě aplikace čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I „soud v místě, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ a pravidla místní příslušnosti zakotvená ve vnitrostátním právu se nepoužijí. Případný nedostatek místní příslušnosti se však řeší v souladu s prostředky její nápravy podle vnitrostátního práva, tj. v případě českého práva podle § 105 o. s. ř. (srov. Simon, P., tamtéž, s. 2893-2894).

Z výše uvedeného plyne, že dovolatelé v projednávané věci využili možnost žalovat žalovaného, jenž má bydliště na území některého členského státu (konkrétně v Německu), na vydání bezdůvodného obohacení vztahujícího se k nemovitostem na území ČR. Pokud odvolací soud dospěl k závěru, že za těchto okolností není dána mezinárodní příslušnost českých soudů, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud proto, aniž by nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo usnesení odvolacího soudu zrušeno, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jeho usnesení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)